

Aygün Süleymanova
(Azərbaycan)
aygun_suleymanova@mail.ru

MÜSTƏQİLLİK İLLƏRİNDƏ TEATR

(Azər Paşa Nemətin quruluşunda “Boy çiçəyi”
 (“Sən həmişə mənimləsən”) tamaşasının təhlili)

Azərbaycan teatr tarixi müstəvisində müstəqillik illəri gərgin ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi vəziyyətlə əhatələnir ki, bu dövrün ümumi dəyərləndirilməsi çətindir. Bu dövrdə ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi vəziyyət teatrın durumunu nəinki gərginləşdirir, hətta onun mövcudluğunu belə şübhə altına alır. Lakin bunula belə, məhz bu illərdə Azərbaycan teatrı yaşamağa, inkişaf etməyə və yeni proseslərə qoşulmağa meylli olur.

Biz bu dövrü ustad rejissor-xalq artisti, TXİ-nin sədri, professor-pedaqoq, Akademik Milli Dram Teatrının baş rejissoru Azər Paşa Nemətin yaradıcılığında təhlil etməyə çalışacağıq. Öncə Azər Paşa Nemətovun konsepsiyasının qısa təhlili və təyini: Azər Paşa Nemətovun tamaşanın konseptaul həllində qarşıya qoyduğu vahid konsepsiya, mexaniki və şərti formalardan uzaq olan dəqiq konstruksiya modeli kimi hazırladığı tamaşalar qeyd-şərtsiz rejissorun Azərbaycan mədəniyyəti və teatrı tarixinə verdiyi əvəzsiz tarixi nümunələrdir. Əlbəttəki, Azər Paşa Nemətov kimdir? -heç kəsdə belə bir sual yaranmadı. Zəhmət olsun ki, bu sual yaranarsa, o deməkdir ki, bu insanın teatr, mədəniyyət anlayışı sadəcə olaraq yoxdur. Yaradıcılığının bütün dövrləri yazılıb, araşdırılan rejissorun yaradıcılığı güzgü kimi ayaqdadır. Və aydın olan yaradıcılıq hadisələrini təzisləşdirib, punkt şəklində özümüz üçün sıralaya da bilirik:

- Azər Paşa Nemətov mədəniyyət sferasında, daha da konkretləşdirsək teatr spektrində təsadüfi insan deyil. Genetik kodun atası Zəfər Nemətovun yaradıcılıq fəaliyyəti teatr tariximizin faktıdır;

- Dünya teatr tarixinin qəhrəmanları-Hamlet, Afinalı Timon-Azərbaycan teatrında məhz Azər paşa Nemətovun dəsti-xəttində nümayiş olunub;

- O, dövrünün ən böyük teatr hadisəsinin-hamletizm dənizində yeni bir dalğanın yəni “Hamlet”in müəllifidir. “Hamlet” bir mənalı olaraq bütün teatr bilicilərinin, teatr nəzəriyyəçilərinin və teatr ictimaiyyətinin yaddaşında teatr hadisəsi kimi həkk olunub;

- Müasir teatrda iki saatlıq tamaşaların izlənmədiyi zamanda, məhz Azər Paşa Nemətin tamaşası 3 saatdan artıq bir müddətdə anşlaqla baxıldı – “Afinalı Timon”;

- Məhz Akademik Milli Dram Teatrında yazıçı Elçinin əsərləri əsasında qoyulan tamaşalar “Ah, Paris... Paris”, “Mənim sevimli dəlim”, “”Diaqnoz “D” rejissorun zərgər kimi dəqiq işlənmiş səhnə həlli olan, səhnə nizamı-səliqəsi ilə nümunəyə çevrilən hadisə olmuşdu;

- Uzun zaman dönməndə Azər Paşa Nemətov ətrafında elə bir yaradıcılıq ansamblı yaratmışdı ki, o insanlar özləri də təkrarsız tarixdir. Aktyor, xalq artisti Fuad Poladov və rejissorun çoxsaylı tamaşalarının baş rəssamı Elçin...;

- Aktyor, xalq artisti Fuad Poladov rejissorun çoxsaylı tamaşalarının əsas qəhrəmanıdır ki, məhz bu aktyor müasiri olduğum dövrün mənim üçün fenomenal sənətkarı sayılır və bu rejissor-aktyor dueti (Azər Paşa Nemətov və Fuad Poladov) illərdir eyni cəbhədə çiyin-çiyinə çalışırlar;

- Azər Paşa Nemətovun rejissor üslubu sanki riyazi hesablamalara əsaslanır və onun təqdim etdiyi formullar dəqiq və dəyişməzdir, dəyişərsə bütün konstruksiya dağılacaq;

- Rejissorun aktyorlara təqdim etdiyi səhnə məkanı olduqca genişdir, hərəkətlidir, bütün improvizələr üçün açıqdır, lakin istənilən halda sonuncu imza rejissora məxsusdur;

- Azər Paşa Nemət səhnədə boş məkanı və uzaqdan dərinliyə aparan işığı başlanğıc kimi qabardır. Hərəkət isə boşluqdan başlayır. Və onun rejissoru olduğu tamaşada mütləq və mütləq işığın rəqsi, peşəkar hərəkəti olmalıdır;

- Rejissorun aktyora təqdim etdiyi azadlıq həmçinin yeni insanın-səhnə qəhrəmanının yaranması üçün münbit şəraitdir. Teatra gələn aktyor səhnəyə ayaq basmazdan öncə, insani, şəxsiyyət xarakterli, onu və tamaşaçını obrazdan yayındıra biləcək hər şeydən azad olunmalıdır. O, mütləq səhnədə yeni insanı yaradır, dünyaya yeni bir sima gətirir;

- Rejissorun səhnə mizanları ona görə təkrarolunmazdır ki, adi insan bunu hətta təxəyyülündə canlandırma bilməz. Məsələn, “Biganələr oteli” tamaşasında səhnənin hissələr ayrılmış üç hissəsində hadisələr eyni zamanda cərəyan edir;

- Azər Paşa Nemətin ustalıqla işlədiyi faciə qəhrəmanları kimi gülməkdən uğunub ləzzət ala biləcəyin, məntiqə və düşüncəyə əsaslanan komediya qəhrəmanları var: Mirzə Cəlilin “Danabaş kəndinin məktəbi”, Elçinin “Diaqnoz “D””;

- Son ilərindən olan yazıçı İlyas Əfəndiyevin əsəri əsasında “Boyçıçəyi” tamaşası yeni, tam yeni, heç kəsin unutmadığı 60 –ci illərdə Tofiq Kazımovun

qoyduğu tamaşanın bütün streotiplərini düşüncələrdə dağıdacaq səhnə həlli, rejissor tamaşası idi;

- Azər Paşa Nemətin güclü iradəsi Paşa komandalığı onun illərlə yürütdüyü ictimai fəaliyyətində öz əksini tapır. Bu fəaliyyətin ən uzun ömürlüsü Teatr Xadimləri İttifaqıdır ki, son dövrlərin qıraət müsabiqələri, rejissor laboratoriyası, teartşünas dərsləri, dramaturq dərsləri, teatr festivalları, məşhurların kitablarının-disklərinin təqdim olunması, gənclərin xarici ölkələr ezam olunması və ümumiyyətlə yeni nəslin teatra cəlb olunması işləri uğurla davam edir...;

- Bu gün ölkəmizdə aktual olan kiçik səhnələrin fəaliyyəti hələ zamanında, təssəvvür edin ki, 1978-ci ildə Azər Paşa Nemətin “Zirzəmi teatr”ı kimi yaradılmış, iki oyun zalından ibarət qaranlıq səhnələrdə yeni düşüncəyə əsaslanan, fərqli tamaşalar oynanılmışdı. “Zirzəmi teatrı”nın birinci işi “Bobok”, ikincisi isə “Şapkinin sərsəm günü” tamaşası olmuşdu.

Teatr-bir anın qızıl təbəqəsidir. Teatr şəffafdır. O, dünyanı bütün çılpalığı ilə təqdim edir.. günün qəhrəmanı zamanın-məkanın eşidilməsi və görülməsi kateqoriyasına əsaslanır. Sən də bu qızıl təbəqəyə daxil ola, hətta onda əriyib onun bir parçasına çevrilə bilərsən. Teatrda Azər Paşa Nemətovun zəncirlə möhkəm bir-birinə birləşən, qızıl kimi zərif və dəqiq hesablamalarla işlənən və sonucda bir ştrixlə imzasını atdığı tamaşalar tarixidir.

...Azərbaycan teatrının əvəzolunmaz tarixi var. Azərbaycan teatrının tarixi elə Akademik Milli Dram Teatrının tarixidir ki, hər zaman fərqli, əvəzolunmaz rejissor, baş rejissor dəsti-xətləri ilə Ədil İsgəndərov, Mehdi Məmmədov, Tofiq Kazımov kimi dahilər ilə fəxr edib. Və bu rejissorların müəllifi olduğu tamaşalarda teatr tariximizin toxunulmaz nümunələridir.

Rejissor Azər Paşa Nemətin bu pyesə müraciətinin əsas səbəblərindən biri Yeni Zamana, yeni teatr düşüncəsinə adekvat olan fərqli bir “Boyçıçəyi” əfsanəsini yaratmaq idi, çünki onun dahi sələfi, mötəbər həmkarı, Ustad Tofiq Kazımov 60-ci illərin “Boyçıçəyi” əfsanəsini (1964) artıq qızıl hərflərlə Azərbaycan teatrının tarixinə yazmışdı...

Sevginin aliliyi - daimi unudulmayan, yaddan çıxarılmayan, daim yaşar və ... ali olan bütün hislərin məcmuəsidir. Bu sevgini tapmaqda, yaşamaqda, itirməkdə çətindir, əzabdır.

Akademik Milli Dram Teatrı. İlyas Əfəndiyev. “Sən həmişə mənimləsən”. Əvvəla, “Boyçığəyi” (1964) pyesi müəyyən bir dövrün, epoxanın, zamanın simvolu, rəmzi kimi... [1, s.290].

- 60-ci illərin məişət romantikasının lirik-psixoloji münasibətlər şəbəkəsinin güzgüsü kimi...

- Adi insan yaşantılarının teatral poeziyasının ifadəsi kimi...

- Dünyanın 60-ci illər mənzərəsində azərbaycanlı mədəniyyətini, türk əxlaqını əks etdirən bədii bir sənəd kimi...

- Müasir azərbaycanlı psixologiyasının ekzistensial mündəricəsinin öyrənilməsi yolunda ilk bələdçi kimi...

- Azərbaycan teatr mədəniyyətində yeni bir estetik mərhələnin başlanğıcının müjdəçisi kimi..

- XX əsrin II yarısında Azərbaycan teatrında yeni tipli rejissuranın, yeni tipli aktyor ifaçılığının meydana gəlməsini şərtləndirən ilk dramaturji nümunə kimi Azərbaycan milli dramaturgiyasının çağdaş axtarıqlarının dəyərli təzahürü kimi... [2, s.206].

- Keçən əsrin 60-ci illərində teatrımızın repertuar siyasətinin istiqamətlənməsinə təkanverici qüvvə kimi...

- Teatrımızın sonrakı inkişafı üçün mühüm estetik koordinatları müəyyənləşdirən bədii bir örnək kimi...

“Sən həmişə mənimləsən” pyesi Azər Paşanın quruluşunda özünün teatral - zaman “geyimi”ni sonsuzluğa qədər dəyişmək potensialını bir daha ortalığa qoydu... XXI əsr öz yeni teatr qanunlarını diktə etdi və Azər Paşa Nemətov çağdaş teatr mədəniyyətinin və sənətkar şəxsiyyətinin (həm rejissor, həm də aktyor) məşəğlətinin inkişaf dərəcəsini parlaq biruzə verən bu tamaşada özünün düşüncə-konsepsiyasını dəqiq rəsm edən rejissor qrafikasını da sərgiləyə bildi.

İstənilən rejissorun təxəyyülünün və bədii-estetik Zamanının formalaşmasından ötrü mühüm olan amillərin sırasında iki şərt daha vacib sayılır. Birinci şərt fitri estetik zövqdür ki, rejissor bununla teatr icmasını, teatr bilicilərini və tamaşaçıları hər yeni quruluşunda heyran edir. Bu keyfiyyət fitri olduğuna görə, onu kiməsə aşılamaq mümkün deyil. Estetik zövqü yalnız inkişaf etdirmək olar ki, “Boyçığəyi”ndə onun nəfis bədii bəhrəsini bir daha gördük. İkinci şərt isə “bədiiilik” başlanğıcını bir anlayışlar sistemi kimi konseptual şəkildə əxz etmək və bədiiiliyin bütün kateqoriyalarını ifadəli və təsirli səhnə obrazlarında canlandırmaqdır. Səhnə obrazları dedikdə, yalnız aktyorun ya-

ratdığı “obraz” nəzərdə tutulmur: sözügedən anlayış səhnədə yaradılan bədii sistemin bütün elementlərini - işıqdan tutmuş əlbəslərə, mizandan tutmuş intonasiyaya, kompozisiyadan tutmuş bədii simvollara qədər - əhatə edir. Azər Paşa, bu mənada, sənət psixologiyasında qəbul olunmuş model üzərində yaradıcılıqla məşğuldur. Bu model “intuisiya-analiz-intuisiya” düsturu ilə ifadə olunur. Belə ki, şəxsiz parlaq fitri istedadla malik Azər Paşa Nemətovun estetik zövqü intuitiv, yəni sözə gəlməyən duyğular vasitəsilə özünü biruzə verir. Analitik düşüncəsi güclü olan Azər Paşa bu intuitiv duyğuları “tərkib hissələri”nə ayırır, onları əxz edir, yalnız və yalnız bundan sonra bədii yaradıcılığın intuitiv başlanğıcını yenidən “işə salır”.

Görkəmli rus mədəniyyətşünası M.M.Baxtinin elmi dövriyyəyə buraxdığı “xronotop” (zaman-məkan vəhdəti) anlayışı Azər Paşa Nemətovdan ötrü canlı məzmunla “dolu”dur. Səhnə xronotopunun differensiasiyası tamaşaçı-tamaşa münasibətlərini zaman baxımından tənzimləyir. Klassik formasında səhnə xronotopu tamaşaçılara aşağıdakı münasibət-əlaqəni təklif edir [3, s. 32.].

- burada, indi: yəni ki, pərdə açılanacan tamaşaçı real fiziki zamanda bulunur; (“Boyçıqəyi”ndə ənənəvi pərdə yoxdur).

- nə zamansa, haradasa: yəni ki, pərdə açıldıqdan sonra tamaşaçıya nə zamansa (“Boyçıqəyi”ndə indiki və Əbədi Zaman) və haradasa baş vermiş hadisənin gedişatında da xronotop dəyişə bilər, yəni ki, reminisensiyalar (zaman üzrə geri qayıtmaq), entropiyalar (zamanın ignorizə edilməsi və ya dağılması) baş verə bilər. Amma zamanla bu və bu kimi bədii-estetik “əməliyyat”lar təqdim olunmuş ilkin xronotopun kontekstində baş verir.

...Tamaşa oğlunu xaricə işləməyə yola salıb qayıdan Həsənzadənin gəlişi ilə başlayır. Tamaşaçı ilə üzbəüz - düz xətt üzrə qurulmuş üç məkan (Nargilənin ata evi, Həsənzadənin evi, Nargilənin xalasının evi) Yer kürəsinin bir küncündə məskunlaşan insanların toplaşdığı vahid hücrədir... Tənhalıq kabusu sanki qara buludlar kimi bu hücrənin başının üstünü almışdır. Fırlanan səhnə meydançasının hərəkəti fonunda, elə bil ki, məkan Həsənzadəni udmağa hazırlaşır. Bu an əcaib-qərib bir hal da müşahidə edirik. Azər Paşa onun gəlişini fırlanan səhnə meydançasının nədənsə tərsinə (saat əqrəbinin irəliyə yox, geriye istiqamətində!) hərəkəti zamanı reallaşdırır. Simultan görünüşlü bu məkan sanki həm də bir-birinə laubalı tərzdə hörülmüş yuxu və reallığın, irrasionalın, şüuraltının, allüziyaların tüğyan etdiyi sürrealist ab-havanın

qoxusunu da bizə duydurmaq istəyir. Həməncə, qəfildən narıncı rəngli kos onun qabağına atılır. Və uşaqcasına kos-kos oynayan Həsənzadə səhnəyə daxil olur. Tamaşanın müəllifi Azər Paşa bununla onu həm reallığa gətirir, həm də hələ qocalmadığına işarə edir. Bir azdan isə arxa planda kos-kos oynayan gəncləri - Nargilə ilə Suriki görəcəyik... Azər Paşa Nargiləni tamaşaçı zalından - bu gündən, reallıqdan oyun məkanına daxil edir.

Azər Paşanın oyun məkanı üçün seçdiyi səhnə tərtibatı, yəni **SIMULTAN DEKORASIYA** (orta əsrlər teatrında düz xətt üzrə qurulan və bir neçə hadisənin eyni vaxtda cərəyan etməsi üçün imkan yaradan teatr-dekor tipi) sayəsində iştirakçılar oyundan kənar vəziyyətdə olduqları anda da səhnədədirlər... Bu vəziyyətdə onlar əslində donuq yox, hadisələri sözsüz çatdıran haldadırlar. Beləliklə də, Azər Paşa fəal oyun məkanını sözsüz oyun gedən məkanlarla əhatələyir. ...Fonda şəhər mənzərəsi təsvir edilən səhnədə üfqi xətt üzrə düzülmüş üç abajurlu mənzil-hücrə-məkan (keçən əsrin 60-cı illərindəki mənzilimizi xatırlatdı mənə!) əsl oyun meydanına dönür. Tamaşaçı ilə üzbəüz qurulmuş bu üç mənzildən Həsənzadənininki tən ortadadır. Həsənzadənin mənzilini tam ortada yerləşdirməklə, tamaşanın müəllifi görünür ki, onun sahibinin hadisələrin mərkəzi fiquru olmasını işarələyir. Səhnə bir an belə donuq vəziyyətdə olmur. Get-gedə Azər Paşa oyun məkanlarını çoxaldır: zavod epizodu, yağış epizodu... bir sözlə, tamaşanın bir neçə planlı perspektivi oyunçular üçün maksimum imkanlar açır. Bu mənada məkan çoxüzlü, çoxmənalıdır, çox şeyi ehtiva edir.

Məna etibarilə çoxqatlı, dərin, səmimi və **DOLĞUN REJİSSURA** ya malik “Boyçıçəyi” həssas, gərgin oyun nümayiş etdirən güclü aktyor ansamblına malikdir. Zəngin mətnaltı mənalara açılmasına yönələn aktyorlar tamaşaçının dəruni insan hisslərinin “ağuşuna atılmaq”, əbədi dəyərlərə - məhəbbətə, sədaqətə, əxlaqa, mənaəviyyətə, xeyirxahlığa olan ehtiyaclarını təmin edir.

Teatrı həmişə aktyor təmsil edir. Çox zaman biz tamaşa haqqında “aktyor tamaşası”, yaxud da “rejissor tamaşası” kimi söz açıyıq və onu nəzərdə tuturuq ki, birinci halda rejissor aktyorda, ikincidə isə aktyor rejissorda “ölür”. Məncə, klassik oyun yazarımız İlyas Əfəndiyevin pyesləri əsasında hazırlanan tamaşalar şəxsiz-şübhəsiz “rejissor-aktyor” tamaşası (dramaturji materialuna geniş imkanlar verir) olmalıdır. Çünki nə dəqiq rejissor konsepsiyası, nə də ki, yüksək səviyyəli aktyor oyunu olmadan “Boyçıçəyi” kimi tamaşa yarana bilməzdi. İki hissəli lirik dram kimi düşünülmüş “Boyçıçəyi” tamaşası lirik-psixoloji drama xas olan emosiyaların saflığı-açıqlığı, nüfuzediciliyi ilə

də yüksək bədii səviyyəyə yetir və təhlil üçün maraqlı yozum parametrlərinə rəvac verir. Azər Paşa tərəfindən pyesin yeni məna qatları, gizli müəllif kodu heyratamiz bir dərinliklə açılır. Və o güclü bir psixoloq kimi tamaşaçının diqqətini zəruri bildiyi mətləblərə ustalıqla yönəldir. “Boyçıçəyi”nin riyazi dəqiqliyə əsaslanan rejissor qrafikası səhnə mizanlarını oxunaqlı edir.

Tamaşanın müəllifi tərəfindən hər obrazın ciddi inkişaf xətti dəqiq rəsm edilir.

Tamaşanın sonunda Həsənzadənin başına tökülən xəzan yarpaqlar çoxalır... Həsənzadənin qurduğu ev dağılır... sökülür... yox olur, amma Ruh bu məkanda əbədi qalır. Azər Paşa bu epizodu möhtəşəm qurur... ayrılığın... sonun... axirətin ətərpədicisi səsini... rəngsiz rəngini ani bir gözqırpımında sürrealist ovqata qatır.

Əlində “Nargilə” adlı boyçıçəyi və çəmodan tutmuş Həsənzadə yol üstədir... qatara minməlidir... Gürcüstana gedir... Qatarın ayrılığı işarələyən səsi... insan bədənini buz kimi soyudan, bıçaq kimi kəsən taqqıltısı yaxınlaşır... Azər Paşanın (bizim də!) sanki uşaq vaxtı oynadığı “vağzal-vağzal oyunu”ndan qalmış oyuncaq qatar səhnədəki relslərin üzərinə daxil olur... Və öz ritmi ilə irəliləyib gedir... özü də deyəsən axı, sənişinsizdir... boşdur...

Azər Paşa pyesin dərinliklərində gizlənmiş sürrealist qatı açmaqda daha qərarlı görünür...

Musiqinin “Boyçıçəyi” tamaşasındakı O Y U Nundan xüsusi söz açmaq istəyirəm. O həqiqətən də funksional bir yük daşıyır. Quruluşçu rejissor Azər Paşa musiqini çox vaxt az qala “hava” kimi verir, o, nadir hallarda fona keçir. Musiqi vasitəsilə səslərin harmoniyası səhnənin atmosferini yaradır və onu büsbütün doldurur. I hissənin sonunda musiqi güclü bir “yarma həmləsi” edərək bir mərhələnin bitdiyini xəbər verir, II hissənin sonunda isə musiqi sanki onun sayəsində genişləniş böyüyən səhnəni aşib zala... teatra... oradan da fonda təsvir edilmiş böyük şəhərə yayılır... Hər personajın öz musiqi leytmotivi var... Həsənzadənin təbəddülatlı və təşvişli leytmotivi... Nargilənin istədiyi alınmayanda inadçılı... major-minor... Nəzakət xanımın tragikomik leytmotivi... Surikin ritmlər yığınınan ibarət qəfil müdaxilə edən leytmotivi və s.

Tamaşanın işığı da yeni tipli partiturası ilə çox dəqiqdir. Səhnənin boşalması, işığın səhnə arxasındakı qara daşlara salınması onun vizual olaraq iki dəfə böyüməsi ilə nəticələnir.

Azər Paşa finalı möhtəşəm qurur. Düz xətt üzrə düzülən vahid məkanda iştirakçıları - iri insan fiqurlarını kölgə kimi sıralayır... Bu düzülüşün özü çox

təsirli və “oxunan”dır. Nargilənin yeri isə ön səhnədir... Rejissor aradan keçib gələcəyə gedən “oyuncaq qatar”ı (sürrealist element!) boş yola salır. Bir də ki, həyatda azmı boş qatarlar gəlib-keçib?! Cavab yoxdur... Bu məkanda olan bütün insanlar kimi Həsənzadə də ordan çıxıb bilmir. Azər Paşa özünün mə-nəvi normaları, Nargiləninse xoşbəxtliyi naminə ömrü boyu qurduqlarından, evindən, doğma şəhərindən imtina edən Həsənzadəni – “boş gedən qatarın sərnəşini”ni Ruhun olduğu məkanın astanasında nahaq saxlamır, çünki onun “yeri” buradadır. Əcəba, bura haradır? Azər Paşa Nemətovun yozumunda bura nə keçmişdir, nə gələcək, nə cənnətdir, nə cəhənnəm, “X” məkanıdır ki, burda onları saxlayan qüvvə var. Ruh da gəlib, bu məkanda məskunlaşıb.

Rejissor bu insanların gələcəyə keçmək potensialının yoxluğuna işarələr edir və klassik oyun yazarımız İlyas Əfəndiyevlə həmfikir mövqedə duraraq Nargilə ilə Həsənzadəni birləşdirmir. Teatr bu birliyin, olsa-olsa, yalnız akt-yorların təzimi anında mümkünlüyünü israrla vurğulayır.

Ön səhnədəki Nargilənin üstünə düşən işıq sönmür, aktrisa səhnədən çıxır - Nargilə isə “Həsənzadə” adlı boyçıçəyini özü ilə gətirib bizimlə, bu günümüzdə qalır.

Azər Paşa Nemətov simultan dekorlu “X” məkanını yenə tərsinə, saat əq-rəbinin əksi istiqamətinə - keçmişə yola salır... Düşünürəm ki, rejissor konsepsiyasında önəmli yük daşıyan simultan məkan da elə parlaq bir obrazdır.

“Boyçıçəyi” tamaşası çağdaş rejissor sənəti, kontekstində həm də gənc sənətçilər üçün rejissor Azər Paşa Nemətovun əsl U S T A D D Ə R S İ-nə döndü. Azər Paşa Nemətovun və aktyorların səmimi, sevgi dolu münasibəti yeni, naməlum, haradasa daha sərt İlyas Əfəndiyevi XXI əsrə gətirdi və beləliklə də, “Sən həmişə mənimləsən”ə (“Boyçıçəyi”) ikinci dəfə əsl teatral yanaşma, yozum baş verdi.

Müstəqillik illərində teatr ustad rejissor Azər Paşa Nemətin rejissor nümunəsində qısa təhlil olunub, araşdırılmağa çalışıldı.

Açar sözlər: xronotop, reminisensiya, entropiya, fenomen, rejissura

ƏDƏBİYYAT

1. Cəfərov C. Azərbaycan teatırı. – Bakı: Azərnəşr, 1974.
2. Əlizadə M. Teatr: Seyr və sehr.... – Bakı: Elm, 1998.
3. Əlizadə M. Dövrün qısa icmalı. // Qobustan, 2003, № 4, s. 32-37.

Айгюн Сулейманова (Азербайджан)

Театр в годы независимости (анализ спектакля “*Boy çicəyi*” / «Ты всегда со мной»/ в постановке Азер Паши Немата)

В статье анализируется один из самых блестящих спектаклей в годы независимости Азербайджана «Ты всегда со мной» по одноименной пьесе И. Эфендиева. Как известно, драматургия Ильяса Эфендиева имеет важное значение в становлении, развитии и формировании лирико-психологического метода в азербайджанской литературе. Пьеса «Ты всегда со мной» привнесла свежее дыхание на сцены азербайджанских театров, внесла в строгую классическую форму драмы лирическую, глубоко поэтическую и тонкую психологическую струю.

Ключевые слова: хронотоп, реминисценция, энтропия, феномен, режиссура.

Aygun Suleymanova (Azerbaijan)

Theatre within independence (analysis of performance “*Boy chicəyi*” / “You are always with me” / in staging of Azer Pasha Nemat)

In the given review is analyzed one of the most brilliant performances within Independence of Azerbaijan the play of the same name “ You are always with me “ by Ilyas Efendiyev. As is known, Ilyas Efendiyev’s dramatic art has importance in the making, development and formation of a lyric and psychological method in the Azerbaijan literature. The play “ You are always with me “ has introduced fresh breath on stages of the Azerbaijan theatres, has brought to the strict classical form of a drama in a lyrical, deeply poetic and subtly - psychological jet.

Key words: chronotop, reminiscence, entropy, phenomenon, stage direction.